

O przemocy

- **Definicja przemocy w rodzinie**

- Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, pod pojęciem tym rozumie się jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny. Przemoc prowadzi do narażenia poddanych jej członków rodziny na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, narusza ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powoduje szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołuje cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

- **Postać i formy przemocy w rodzinie**

- Przemoc może mieć postać:
 - przemocy fizycznej, np. popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielanie koniecznej pomocy, itp.
 - przemocy psychicznej, np. wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb, itp.,
 - przemocy seksualnej, np. wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych kobiety, itp.
 - przemocy ekonomicznej, np. odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny, itp.

Przemoc w rodzinie dotyczy nie tylko dorosłych (w szczególności kobiety), ale i dzieci.

- **O przemocy w rodzinie raz jeszcze...**

"Problem przemocy domowej występuje we wszystkich społeczeństwach i kręgach kulturowych. Rodziny, w których dochodzi do krzywdzenia najbliższych skrytycznie ukrywają swój problem. Do przemocy dochodzi zazwyczaj za szczerze zamkniętymi drzwiami domów. Wiele ofiar doznaje przemocy latami skrywając rozmiar doznawanej krzywdy.

- *Przemoc w rodzinie jeszcze do niedawna, nie była postrzegana jako zjawisko strictepatologiczne. Zaryzykować można stwierdzenie, iż uważano ją za nieodłączny element życia małżeńskiego i rodzinnego, zło konieczne, zjawisko w szeroko pojętej ocenie społecznej naganne, a jednak niepiętnowane i niewymagające interwencji i pomocy z zewnątrz. Nadal jednak przemoc w rodzinie stanowi problem wstydlivy i ukryty.*

Przemoc w rodzinie może przybierać różne formy – fizyczną, psychiczną, seksualną czy ekonomiczną.

- *Przemoc fizyczna niesie ze sobą zawsze ryzyko uszkodzenia ciała a nawet utraty życia. Popychanie, odpychanie, przytrzymywanie, policzkowanie, bicie otwartą ręką i pięścią, kopanie, szczypanie, gryzienie, ciskanie i bicie przedmiotami, użycie broni, nieudzielanie koniecznej pomocy – to niektóre z zachowań składających się na przemoc fizyczną. Niekiedy przemoc fizyczna stosowana jest tylko w przypadku, gdy inne działania sprawcy zmierzające do zniewolenia zawiodą.*
- *Przemocy fizycznej zawsze towarzyszy przemoc psychiczna, nie zawsze jednak przemocy psychicznej towarzyszy przemoc fizyczna (Mellibruda, 1998). Wówczas ofiara ma trudności w zorientowaniu się w tym, co się z nią dzieje. Osoba, która ma siniaki, złamane kości ma namacalne ślady wyrządzonej krzywdy. Natomiast kobieta, która doznaje bardziej subtelnych metod prowadzących do całkowitego podporządkowania się woli sprawcy, staje się bardziej uległa i zdeorientowana.*
- *Przemoc psychiczna, to szczególny rodzaj przemocy – najtrudniejszy do udowodnienia, bowiem nie pozostawia po sobie żadnych widocznych śladów na ciele ofiary. Niszczy poczucie godności i własnej wartości. Zastraszanie emocjonalne, stosowanie gróźb, przymusu, poniżanie, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna, stała krytyka, karanie przez odmowę uczuć, domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia - to kolejne elementy spójnej całości, ciągu zachowań sprawcy, o charakterze zamierzonym (Mellibruda, 1998; Lipowska – Teutsch, 1998).*
- *Sprawca rozpoczyna proces podobny do metod przymusu („prania mózgu”, psychotechniki stosowanej nie tylko wobec jeńców wojennych, podobne metody stosowane są wobec członków sekt religijnych). Amnesty International (Lipowska – Teutsch, 1998) wymienia działania składające się na metodę „prania mózgu”: izolacja, monopolizacja uwagi, prowadzenie do wyczerpania, zmęczenia ofiary, groźby, sporadyczne okazywanie przychylności, demonstrowanie wszechmocy, degradowanie.*
- *Stopniowo sprawca ogranicza kontakty z rodziną, znajomymi - początkowo poprzez zniechęcanie, potem poprzez*

wyraźne zakazy. Początkowo sprawca może krytykować bliskie osoby z otoczenia ofiary (np. twierdząc, że wywierają na nią zły wpływ), następnie zaczyna zachowywać się wobec nich obraźliwie, powodując, iż oni sami zaczynają unikać kontaktów bądź ofiara zaprzestaje zapraszania do domu, wstydząc się zachowania partnera. Sprawca kontroluje zwykle codzienne obowiązki kobiety, wielokrotnie telefonuje do domu, a jeżeli kobieta pracuje - kontroluje ją w pracy, nachodzi, sprawdza, z kim się widuje. Izolacja ofiary narasta...

- W chwili, gdy ofiara zostaje pozbawiona wsparcia emocjonalnego osób bliskich, przestaje otwarcie komunikować się z innymi. Sprawca ma zmonopolizowany wpływ na nią, zniekształcający jego systemem wartości, fałszywymi informacjami. Kobieta jest poniżana, ośmieszana w obecności innych bądź ignorowana. Wówczas pojawia się przeświadczenie, że jest nic nie warta i nie zasługuje na najmniejsze oznaki sympatii i pomocy.
- Sprawca domaga się od swojej ofiary, by spełniała wszystkie jego oczekiwania, dotyczące ubioru, wydawania pieniędzy, wychowywania potomstwa, jedzenia, spędzania wolnego czasu. Z czasem okazuje się, że nie ma końca żądaniom partnera, a kobieta nie jest w stanie go zadowolić. Całe życie ofiara podporządkowuje spełnianiu zachcianek sprawcy, zapominając o własnych pragnieniach i uczuciach.
- Groźby są stałym elementem zachowań agresora. Dotyczą pobicia czy wręcz pozbawienia życia, doprowadzenia ofiary do obłądzenia, zamknięcia w zakładzie psychiatrycznym, skompromitowania w oczach rodziny i znajomych, odebrania dzieci. Bywa, że sprawca szantażuje ofiarę samobójczą śmiercią.
- Częstym przejawem przemocy emocjonalnej jest manipulowanie dziećmi, przekupywanie ich po to, by przedstawić się w roli ofiary. Sprawcy często również wykorzystują spotkania z dziećmi, by nękać kobietę (Mellibruda, 1998; Lipowska - Teutsch, 1998).
- Trudności w diagnozowaniu występują również przy przemocy seksualnej, której do niedawna nie wiązano w ogóle z problemem rodzinnym (Badura - Madej, Dobrzyńska - Mesterhazy, 2000). Przemoc ta współwystępuje z przemocą fizyczną i psychiczną. Wymuszanie pożycia seksualnego wbrew woli partnera: gwałt, wymuszanie nieakceptowanych praktyk seksualnych, zmuszanie do oglądania filmów pornograficznych, filmowanie podczas stosunku, krytyka zachowań seksualnych kobiety. Wymuszanie pożycia może polegać na użyciu siły bądź na groźbach czy też, szantażu emocjonalnym.
- Narzędziem kontroli jest również przemoc ekonomiczna. Odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspokajanie podstawowych potrzeb bytowych rodziny itp. (Lipowska - Teutsch, 1998; Badura - Madej, Dobrzyńska - Mesterhazy, 2000).
- Stosowanie przemocy to zwarty system zachowań sprawcy wobec ofiary, mający na celu całkowite jej podporządkowanie. Przemoc stanowi sposób utrzymania dominacji, kontroli, wyeliminowania suwerenności drugiego człowieka."

mgr Edyta Dragun
specjalista terapii uzależnień
Centrum Terapii Uzależnień Dromader

- BIBLIOGRAFIA:
Badura - Madej W., Dobrzyńska - Mesterhazy A. (2000) Przemoc w rodzinie. Interwencja kryzysowa i psychoterapia. Wydawnictwo UJ Kraków.
2. Lipowska - Teutsch (1998) Wychowywać, wyleczyć, wyzwolić. PARPA Warszawa.
3. Mellibruda J. (1998) Przemoc domowa. (w:) O przemocy domowej. Poradnik dla lekarza pediatry. PARPA Warszawa.
4. Pospiszyl I. (1994) Przemoc w rodzinie. WSiP spółka akcyjna Warszawa.
5. Pospiszyl I. (2003) Ofiary chroniczne. Przypadek czy konieczność. Wydawnictwo APS